

Předmluvy ...	11
Úvod ...	12
Poděkování ...	15

Analytický obsah

Kdo byli, odkud přišli a kde žili Tocharové? ... 17

- A. Raná historie bádání ... 17
- B. Tocharština A, B, C? ... 18
- C. Tocharské texty – lokalizace a datování nálezů ... 20
- D. Antická svědectví o nositelích etnonyma Tochar ... 24
- E. Čínská svědectví o etnickém složení oblastí obývaných mj. Tochary ... 25
- F. Původ etnonyma ve světle starověkých a raně středověkých pramenů i z pohledu moderní etymologie ... 26
- G. Diskuse hypotetických trajektorií migrace předků Tocharů do Centrální Asie ... 29
- Tabulka 1: Datování rozpadu uralského a ugrofinského prajazyka ... 30
- Tabulka 2: Baktrijské výpůjčky v tocharštině ... 34

I. Odras tocharsko-čínských vzájemných vztahů ve slovní zásobě v širší indoevropské perspektivě ... 34

- A. Tocharské výpůjčky v čínštině ... 35
 - 1. B *ike*, pl. *ykenta* „místo, pozice“ ... 36
 - 2. A *kār-parām* „dobrá důstojnost“; B *kare* ?, „dobrý“, *kāre-perne* „důstojnost“ ... 36
 - 3. A *klañk* „jezdecké zvíře“; B *kleñke* „vůz, vozidlo“ ... 36
 - 4. B *klese* „pokrm z ječmene“ ... 36
 - 5. A *ko*; B *ke_u* „kráva“ ... 37
 - 6. A *k_uli*; B *klīye* ~ *klyīye* „žena; samice“ ... 37
 - 7. A *kursār* „míle; vozidlo“; B *kwarsār* „velká míle; běh, cesta“ ... 38
 - 8. A *kwre* „země“; B adj. *kwraiññe* „vyrobený z hlíny“ ... 38
 - 9. A *ku_uli* ?, „náboj (tj. střed) kola“ ... 39
 - 10. AB *lāk-* „vidět, hledět, dívat se, navštívit“ ... 39
 - 11. A *lyām*, B *lyam*, pl. *lyamanta* m. „jezero“ ... 39
 - 12. AB *lik-* „mýt“; B *laiko* „mytí, koupel“ ... 39
 - 13. A *lyokās*; B *lyauksa* ~ *lye_uksa* „byl ozářen“ ... 40
 - 14. B *mñ* „med“ ... 40
 - 15. A *or* „dřevo, dřevěná hmota kmene či rostliny“; B ak. sg. *or*, ak. pl. *ārwa* „dřevo“ ... 41
 - 16. B *pwenta* nom. pl. f. „paprsky kola, spojující jeho střed a obvod“ ... 41
 - 17. A *rake*; B *reki* „slovo; příkaz“ ... 42
 - 18. B *saiwai* adj. „levý“ ... 42
 - 19. A *tkañ* f., B *keñ* ~ *tkem* f. „země, půda, základ, místo“ ... 42
 - 20. B ak. pl. *traksiñ* „klasy“ ... 43
 - 21. A *turs-ko* „tažný vůl“ ... 43
 - 22. B *tsain* „šíp“ ... 44
 - 23a. AB *tsāk-* „spálit, shořet; ohřát (při vaření), tj. péci, pražit, vařit, vřít; vypařit se“; AB *tsāk-* „žhnout“ ... 44
 - 23b. A *tsek-*, B *tsik-* „budovat, tvořit, tvarovat, zpracovávat“ ... 44
 - 24. A *wiki*; B *ikām* „20“ ... 44
 - 25. A *yuk*; B *yakwe* „kůň“ ... 45
- B. Čínské výpůjčky v tocharštině ... 45
 - 1. A *āñk** „pečetidlo, razítko“ ... 46
 - 2. B *cak* „stopa“ (míra) ... 46
 - 3. B *cāk* „sto kvart“ {objemová míra} ... 46
 - 4. B *cāne* „peníze v hotovosti“ ... 46
 - 5. AB *cok* „lampa“ ... 47
 - 6. B *hkhai** „bota“ ... 47

7. B *hwuṣṣi* „zástupce komisaře“ ... 47
 8. B *kapci* „otisk palce (jako znak identity při jejím ověřování)“ ... 47
 9. B *kau(m)* ~ **ko(m)* „štůček neodbarveného hedvábí“ ... 48
 10. B ak. sg. *kāy* „obal?, předloha?“ ... 48
 11. A *klu*; B ak. sg. *klu* „rýže“ ... 48
 12. B *k_ušāne* „mínce a váhová míra“ ... 48
 13. B *lwāke* „hrnec“ ... 48
 14. A *lyäk*, B *lyak* „zloděj“ ... 49
 15. B *rāp* „{dvanáctý měsíc} Rāp“ ... 50
 16. B *simā* „náčelník policie, výkonný pobočník“ ... 50
 17. B *śak_use* „pálenka“ ... 50
 18. B *śwelyānk* ± „obilná daň“ ... 50
 19. B *šan̄k* „objemová míra pro obilí či tekutiny (1,1 – 1,2 litru)“ ... 50
 20. B *šau* „stvrzenka, účtenka“ ... 51
 21. B *šipānkiñc* „počítadlo, početní tabulka abacus“ ... 51
 22. B *šitsok* „alkohol z prosa“ ... 51
 23. A *šoštānk* „výběrčí daní, bankéř“ ... 51
 24. A *šukš* „(menší) obec“ ... 52
 25. B *taittsyānkum* „hlavní generál“ ... 52
 26. B *tau* „deset kvart (sypká míra)“ ... 52
 27. A *tmām*; B *tumane*, -*t_umane* & *tmāne*, -*tmāne* „10 000“ ... 52
 28. A *truñk*, B *tron̄k** „jeskyně, dutina“ ... 54
 29. B *tsum* „palec“ (míra) ... 54
 30. B *tsyāñk* „omáčka z bobů“ či „divoká rýže“ ... 54
 31. B *tsyāñkune* „generál“ ... 54
 32. B *wāñk*- „připravit“ ... 55
 33. A *yāppāk*, B *yāpko* „vévoda, podkrál“ ... 55
 34. B *yāwyem* „konvoj, kolona“ ... 56
 35. A *yāmutsi*, B *yāmuttsi* „druh vodního ptáka“ ... 56
 36. A *ype*; B *yapoy* „země, území, krajina“ ... 56
- C. Výpůjčky ze třetího zdrojového jazyka ... 57
1. B *añkwaṣ(t)*, *añkwaṣ* „ločidlo / Ferula foetida“ ... 57
 2. A nom. pl. *kāñkañ* & „řeka; řeka Ganga“ a *kāñkuk* „označení stigmat na těle Buddha“ (nikoliv „kámen“) ... 57
 3. A pl. *mkowañ*; B *mokauška* ~ *moko(ñ)ška* f. & *mokoške* m. „opice“ ... 58
- D. Nejistá a problematická tocharsko-čínská srovnání ... 60
1. A *añcu*; B *eñcuwo* ~ *iñcuwo* „železo“ ... 60
 2. B *kents* ± „husa“ ... 61
 3. A *ku*, *kū*, ak. *koṃ*; B *ku*, *kū*, ak. *kwem* „pes“ ... 62
 4. A obl. sg. *kukāl*; B *kokale* „(bojový) vůz“ ... 63
 5. B *lant** n. „olovo“ ... 64
 6. B m. *mewiyo*, f. *mewiya* „tygr“ ... 64
 7. B *rīye*, A *ri* „město“ ... 65
 8. A *por*, B *pūwar* „oheň, signální oheň“ ... 66
 9. A *pracar*; B *procer* „bratr“ ... 66
 10. B *suwo* „prase, vepř“ ... 67
 11. A *trāñk*-, B *treñk*- „držet se, lnout, ulpět“ ... 67
 12. B *tsāñkana* or *tsāñkanta* pl. „vysokohorský ječmen setý“ ... 67
 13. A *tsem*; B m. *tsem* „modrý“ ... 69
 14. AB *wānt*- „pokrýt, obklopit“ ... 69
- E. Nečínské glosy v čínských textech, jež jsou patrně indoevropského původu ... 70
- 1a. Han. č. 若苴 **ñakcja* ~ toch. B *ñākc(i)ye* „božský, nebeský“ ... 70
 - 1b. Han. č. 若鞮 **ñakte* ~ toch. B *ñakte* „bůh“ ... 70

2. Han. č. 爛蠶 **mekrə* (**mekle*) & **mekrwa(j)* (**meklwa*) „sušené kvašené mléko“
~ toch. A *malke*, B *malkwer* „mléko“ ... 71
3. Han. č. 師子 **šajcá?* (Pulleyblank) ~ **šajcjá[?]* (à la Starostin) či **šitsia[?]* (à la Schuessler)
< „kašgarsky“, „lev“ ~ toch. B *šecake* „lev“ ... 73
4. Kl. stč. / z. han. č. 狻猊 ~ 狻猊 **sōrŋ(h)ē* „lev“ < prechot. gen. sg. **sarguai*. ... 75

F. Indoevropsko-čínské paralely bez tocharských dat ... 78

1. Kelto-germánská izoglosa **marko-* „kůň“ ... 78
2. IE **g/lg-t-s*, gen. **g/lg-t-os* nebo **g/lk-t-s*, gen. **g/lk-t-os* „mléko“ ... 80
3. IE **porko-* „prase“ ... 81
4. Indoíránské **paraču-* „sekyra“ ... 82

II. Tocharská jména kovů ve světle etymologie ... 83

- A. „měď“ – B *pilke* ... 84
 - B. „olovo“ či „cín“ – B *lant* ... 87
 - C. „stříbro“ – A *nkiñc*; B ak. *ñkante* ... 89
 - D. „zlato“ – A *wäs*; B *yasa* ... 93
 - E. „železo“ – A *añcu*; B *eñcuwo* ~ *iñcuwo* ... 101
- Tabulka 3: Indoevropské etymologické hnízdo „bílý, zářící“ & „stříbro“ ... 104
- Závěr ... 104

III. Stopy indoevropských místních jmen v toponymii Centrální Asie ... 106

A. Středoasijská hydronyma I: povodí Aralského jezera a jezera Balchaš ... 107

jezera

Aralské jezero ... 107

- Turkický původ: čagatai *Aral dāgizi* etc. ... 107
- Mongolský původ: kalmyk *Arɪ nūr* ... 107
- Čínské prameny: *Leizhu*; *Dazewuya* ... 107
- Řecké a římské prameny: *Oxia Palus*; *Ὠξειανὴ λίμνη* ... 108
- Staroíránské prameny: *Čaēčasta-* ... 109

jezero Balchaš ... 112

- Turkický původ: kazaš. *balqaš* ... 112
- Čínské prameny: *Yibo*; *Deyi* ... 113
- Tabulka 4: Kottská jmenná deklinace ... 114
- Diagram 1: Klasifikace jenisejských jazyků ... 114

řeky

Amudarja / Oxus ... 115

- Současné jméno ... 115
- Řecké a římské prameny: *Ὠζος* & *Ὠχος* ... 115
- Čínské prameny: *Wuhu* & *Wuxu*, *Fuchu*, *Bocha*, *Buhe*, *Buhuo*; *Hanlou*; *Gui* ... 117
- Staroíránské prameny: *Arəduuī-* ... 121

Zaravšan ... 122

- Perské prameny: *Zaravšan*; *Suyd* ... 122
- Řecké a římské prameny: *Δήμος* / *Δήμιος* / *Δῶμος*, *Dymas*; *Πολυτίμητος* ... 122
- Čínské prameny: *Nami* ... 125

Syrdarja / Iaxartes ... 126

- Současné jméno (íránský, turkický či mongolský původ?) ... 126
- Řecké a římské prameny: *Ἰαζάρτης*, *Ὠρεζάρτης*, *Araxates*, *Ὠήχ* ... 127
- Čínské prameny: *Yaosha*, *Niluoqiti*, *Leyuete* & *Leyueni*; *Zhenzhu* ... 129

Ili ... 134

Turkické prameny: *Ili* ... 134

Čínské prameny: *Yili*, *Yile he*, *Yili*, *Yilie*; *Didi* ... 134

Závěr ... 137

B. Středoasijská hydronyma II: Tarimská pánev ... 139

řeky

Tarim ... 139

Mongolský původ: *Ergigüü youl* ... 139

Turkický původ: *Tarim* ... 140

Čínský původ: *Bei he* & *Bei bo he*; *Da he* & *Xi yu da he* ... 140

Tocharský původ: *Jishi*, *Jishu* & *Jishou*; *Chihe*; *Zhuojujia*; *Luan* ... 142

Íránský původ: *Zhubin*; *Sihun*; *Οἰάροδης* & *Βαύτισος* ... 145

jezera

Lop Nur ... 149

Íránský původ: *Nafubo* ... 150

Tocharský původ: *Puchang*, *Yanze* ... 151

Bagrash / Bostan ... 153

Turkický původ: *Baghrash* ... 153

Íránský původ: *Bositeng* ... 153

Barköl ... 155

Tocharský původ: *Pulei* ... 155

C. Středoasijská oronyma ... 156

Qilian ... 157

Íránský původ: *Qilian* ... 157

Tocharský původ: *Kunlun* ... 158

Pamir ... 159

Íránský, indoárijský či burušaskí původ: *Pamir* & *Pamer* ... 159

Íránský či burušaskí původ: *Jiyi*; *Congling* & *Κάσια ὄρη* ... 160

IV. O vnitřní a vnější klasifikaci tocharských a íránských jazyků ... 162

A. Pozice tocharské a indoíránské větve v indoevropské jazykové rodině ... 162

1. Kvalitativní modely ... 162

Diagram 2: Indoevropská klasifikace podle Georgieva (1981, 363) ... 162

Diagram 3: Indoevropská klasifikace podle Gamkrelidze & Ivanova (1984, 415) ... 162

Diagram 4: Indoevropská klasifikace podle Hampa (1990) ... 163

2. Kvantitativní modely ... 163

Diagram 5: Indoevropská klasifikace podle Ringea, Warnowa & Taylora (2002, 87) ... 163

Diagram 6: Indoevropská klasifikace podle S. Starostina (2004) ... 164

Diagram 7: Indoevropská klasifikace podle G. Starostina & A. Kassiana (2010) ... 164

3. Diskuse výsledků ... 165

B. O oddělení tocharštiny A a B z hlediska chronologie ... 165

1. Metodologická báze ... 165

Spisek 1: Tocharské jazyky A a B ... 165

2. Lexikostatistická analýza a její diskuse ... 168

C. O klasifikaci íránských jazyků v chronologické perspektivě ... 170

1. Kvalitativní modely ... 170

Diagram 8: Tradiční klasifikace moderních íránských jazyků (*Ethnologue*₁₈) ... 170

Diagram 9: Stará a střední fáze ve vývoji íránských jazyků (Windfuhr 2010) ... 171

- Diagram 10: Klasifikace moderních íránských jazyků (Windfuhr 2010) ... 171
- Diagram 11: Klasifikace staro-, středo- a novoíránských jazyků (Gippert) ... 172
- Diagram 12: Pentachotomická klasifikace východoíránských jazyků (Novák 2013) ... 172
- Hypotetické moderní kontinuanty středoíránských jazyků (§1.6) ... 172
2. Kvantitativní modely ... 173
- Diagram 13: Lexikostatistická klasifikace moderních íránských jazyků (Jaxontov 2006) ... 173
- Diagram 14: Lexikostatistická klasifikace pamírských jazyků (Sokolova 1967 & 1973) ... 174
- Diagram 15: Kvantitativní klasifikace moderních východoíránských jazyků na bázi fonologických a morfologických izoglos (Wentland 2009) ... 174
- Diagram 16: Lexikostatistická klasifikace novo-, středo- a staroíránských jazyků (Cathcart 2015) ... 175
- Diagram 17: Klasifikace íránských jazyků založená na rekalibrované glottochronologii (Starostin 2004) ... 175
3. Nový model klasifikace íránských jazyků ... 176
- Tabulka 5: Vzájemné podíly společně zděděných lexémů v šesti východoíránských jazycích I ... 176
- Diagramy 18a+b: Výsledky glottochronologické analýzy aplikované na východoíránské jazyky I ... 176
- Tabulka 6: Vzájemné podíly společně zděděných lexémů v šesti íránských jazycích Pamiru ... 177
- Diagram 19: Výsledky glottochronologické analýzy aplikované na pamírské jazyky ... 177
- Tabulka 7: Vzájemné podíly společně zděděných lexémů v šesti západoíránských jazycích ... 177
- Diagram 20a+b: Výsledky glottochronologické analýzy aplikované na západoíránské jazyky ... 177
- Tabulka 8: Vzájemné podíly společně zděděných lexémů v 16 vybraných moderních íránských jazycích ... 178
- Diagram 21: Klasifikace 18 moderních íránských jazyků založená na podílech společně zděděných lexémů ... 179
- Diagram 22: Klasifikace 18 moderních íránských jazyků v projekci na časovou osu ... 180
- Tabulka 9: Vzájemné podíly společně zděděných lexémů v šesti středoíránských jazycích ... 181
- Diagram 23: Klasifikace středoíránských jazyků bez baktrijštiny založená na podílech zděděného lexika ... 182
- Diagram 24: Klasifikace středoíránských jazyků s baktrijštinou založená na podílech zděděného lexika ... 182
- Diagram 25: Klasifikace středoíránských jazyků s baktrijštinou v chronologické perspektivě ... 183
4. Diskuse o hypotetických moderních íránských kontinuantech středo- a staroíránských jazyků ... 183
5. Diskuse chronologie dílčích prajazyků ... 184
- Tabulka 10: Středoíránské jazyky & avestština vs. moderní íránské jazyky – chronologické limity ... 184
- Tabulka 11: Středoíránské jazyky vs. avestština – chronologické limity ... 184
- Tabulka 12: Novoíránské jazyky vs. středoíránské jazyky vs. avestština – vzájemné podíly společně zděděného lexika ... 185
6. Pozice waxi ... 186
- Tabulka 13: Waxi vs. středoíránské jazyky & avestština – chronologické limity ... 186
7. Finální diskuse o klasifikaci íránských jazyků ... 186
- Diagram 26: Hypotetický vývoj starých, středních a moderních íránských jazyků ... 187
8. Vnější vztahy avestštiny: nuristánské jazyky & védský sanskrť ... 187
- Diagram 27: Předběžný koncept chronologie divergence indoíránské supervětvě ... 188
9. Chronologický scénář raného vývoje indoíránských jazyků ... 188

D. Výsledky glottochronologické klasifikace v korelaci s archeologickými daty ... 189

E. Íránské lexikální spisky ... 190

- Spisek 2: Východoíránské jazyky I ... 190
- Spisek 3: Východoíránské jazyky II – pamírské íránské jazyky ... 209
- Spisek 4: Západoíránské jazyky ... 224
- Spisek 5: Středoíránské jazyky ... 238
- Spisek 6: Nuristánské jazyky, védský sanskrť, avestština ... 256

Zkratky autorů a jazyků citovaných ve spiscích (v angličtině) ... 266

Příloha 1: Periodizace historie čínského jazyka ... 267

Příloha 2: Porovnání různých způsobů přepisu čínských znaků ... 267

Příloha 3: Klasifikace uralských jazyků ... 277

Příloha 4: Turkická klasifikace ... 278

Příloha 5: Sino-tibetské klasifikace ... 280

Příloha 6: Klasifikace sinitických jazyků / dialektů ... 282

Bibliografie ... 283

Zkratky jazyků a gramatických termínů ... 304